

Op zoek naar ruimte

Ik wil hier aandacht vragen voor iets dat me heeft geraakt, door zijn strekking, compactheid en eenvoud. Het is een interview met pater Bouke Halma in *Achter de karmel*.¹ In het desbetreffende gesprek met Rianne Jongstra kijkt hij terug op zijn levensloop. Ik zal in deze blog enkele fragmenten uit dit vraaggesprek naar voren halen en onderstrepen. Aan het slot geef ik een aantal aanvullende kenmerken van het spirituele zoekproces wat de karmeliet Halma m.i. doorloopt.²

Geef elkaar de ruimte

Wat leerde Bauke van zijn ouders? Als er iemand vervelend was, dan zei zijn moeder: ‘Geef hem toch de ruimte!’ En zijn vader? ‘Iedereen is anders.’

‘Ook al ben je anders laat elkaar niet los,’ was iets dat hij van huis uit meekreeg.

Wie ben ikzelf?

Tijdens zijn noviciaat in Boxmeer lezen en bespreken ze de Karmelregel.³ In deze regel richt de *Patriarch van Jeruzalem* zich in briefvorm tot de gelovigen. Pater Halma: ‘Totdat de vraag kwam: Heeft iemand van jullie er wel eens over nagedacht om Albertus een brief terug te sturen? Dit riep bezinning op. Want Albertus heeft immers die brief aan mij geschreven. En wat betekende dit voor mijzelf? Hij wilde en moest antwoorden. Dit, deze vraag was niet voor hem slechts geschiedenis: ‘dat vroeg om een persoonlijk antwoord, nul’

Devotie is de weg naar het gevoel

‘Devotie is niet iets wat je moet ‘begrijpen. Het is de weg naar het gevoel.’ Hij zag in zijn sabbathperiode dat: ‘Duizenden mensen (in Fatima, Padua en Liseux) óók aangeraakt werden. Die wederkerigheid is voor mij essentieel. Dat het ook van de andere kant komt. Waar mijn gevoel ook ontstaat wordt van een zekere hebbigheid. En van weten ook. Want mijn verstand hoeft er niet bij te kunnen. Dat maakt dat ik door devotie dichterbij mijn ziel kom waar ik ruimte krijg voor een andere laag in mijn bestaan: mijn vertrouwen. Dat heeft voor mij alles te maken met Maria en met karmeliet zijn. Dat ik mezelf kan toevertrouwen aan het Geheim van het leven. Dat ik de moeite waard ben om dit te ontvangen.’

Pater Halma zegt: En dan denk ik wel eens: ‘goed zo, hoe minder je ervan snapt, hoe beter het is.’

¹ 2019/2.

² Het is natuurlijk de vraag of er ook op andere wijzen gekomen kan worden tot een geestelijk houvast of evenwicht? Daar gaat het hier niet om. Dit is een van de wegen waardoor iets van het *Geheim van het leven* kan worden ervaren. Een andere belangrijke vraag is ook of de voorwaarden in voldoende mate vervuld zijn om op een dergelijke wijze terug te blikken of de levensloop?

³ De Nederlandse karmeliet Kees Waaijman schreef een boek over de Karmelregel, *Mystieke Ruimte van de Karmel*. Daarin zegt hij onder meer: ‘Spiritueel gezien tekent zich in de Karmelregel een geestelijke weg af. De Regel is een spirituele architectuur: een geheel waarin de delen zo op elkaar betrokken zijn, dat ze samen een weg vormen die naar God voert, of liever: God de kans geeft ons te vinden. Deze weg begint bij de elementaire gegevens van het dagelijks leven, die worden ingeoeffend om open te gaan voor Gods inwerking die geen einde kent. Al wonen we niet in een klooster en is ons leven als gemeenschap daardoor heel anders, toch is de Regel voor leden van Karmelbeweging een onuitputtelijke bron van spiritualiteit, een leidraad voor geloof, hoop en liefde.’

Bron: <https://www.karmelbeweging.nl/spiritualiteit/de-karmelregel/>

Voorbij mijn gevoel en verstand

Pater Bauke: ‘Maar wat als het donker is? Wat is dan je houvast En de aanvaarding hiervan heb ik wel gaandeweg moeten leren. Een beetje milder voor mijzelf kunnen zijn. En de ander. Dat was een levensles, maar ook een les in mijn geestelijk leven.’

Ik hoef het waarom nu niet meer te begrijpen, als me bijvoorbeeld iets gegund wordt, dan wordt alle ruimte ingenomen door het feit dat ik het niet snap. Maar het wordt lastiger bij de pijnlijke en donkere kant van het leven. Of van mijzelf. Wat is dan mijn houvast?’ Pater Bouke heeft dan steun aan de volgende gedachte: ‘Aanvaard eerst maar eens dat het zo is. Probeer het maar eens uit te houden. In de ogen kijken. Niet afzwakken. De scherpte ervan scherp houden. Dan krijg ik ruimte. Dan kan ik opnieuw ademen.’

Terugkijkend: ‘Als ik zo terugkijk, dan heb ik geleerd om mijzelf te verbazen. Dat kan positief en negatief zijn over wat er gebeurt. Ik hoef het allemaal niet meer te begrijpen. Dat is voor mij een aanknopingspunt om mijzelf toe te vertrouwen aan het *Geheim van het leven*. Meer hoeft niet. Want verbazing brengt mij naar een dimensie in het leven waar ik geraakt word. Voorbij mijn gevoel en verstand.’ Dat brengt hem bij: ‘barmhartigheid als kompas in de werkelijkheid van alledag, die mij een voorlopige balans geeft.’ Een kompas dat moet meebewegen: ‘om mij steeds opnieuw naar dit Geheim te richten.’ Barmhartigheid is voor hem een weg naar ruimte: ‘juist in zijn wederkerigheid.’ Want als ik niet barmhartig ben, dan sluit ik de weg naar de ander af. Maar als ik ze niet kan ontvangen, dan sluit ik mijzelf ook af om me te kunnen toevertrouwen. Het is de kunst om juist in situaties van onbarmhartigheid die balans te kunnen vinden.’ ‘Juist waar de werkelijkheid lelijk is, [komt het erop aan] dat we kunnen blijven zeggen: geef elkaar de ruimte... want ze is ons beiden gegund.’

Enkele aanvullende gezichtspunten bij elkaar ruimte geven zijn volgens mij:

- Onze (be-)grijpzucht leren beteugelen
- Loslaten én vasthouden
- In oefenen van een houding van ‘het juiste midden’
- Wachter in de nacht zijn. De tegenwoordigheid van de Geest ‘afwachten’
- Passief én actief zijn
- Niet éénmaal maar telkens weer proberen
- Eenvoud is het kenmerk van het ware
- Het bijzondere wordt ervaren in het alledaagse.

Rotterdam, augustus 2019